

สถานภาพการทำงานของบัณฑิตบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
ปีการศึกษา 2535-2539

นางสาวกันฮารัตน์ ดัดพันธ์

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2542

ISBN 974-333-074-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE WORK STATUS OF LIBRARY AND INFORMATION
SCIENCE GRADUATES, ACADEMIC YEAR 1992-1996

Miss Kanyarat Dadphan

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Library and Information Science

Department of Library Science

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1999

ISBN 974-333-074-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์ สถานภาพการทำงานของบัณฑิตบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
ปีการศึกษา 2535-2539

โดย นางสาวกันยารัตน์ ดัตตพันธ์

ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์

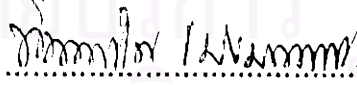
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์วิภา ไพ ปรวมสมิทธิ์

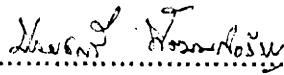
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

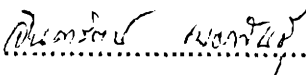

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ กิระนันท์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เนงลักษณ์ ไม่น่ายกิจ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์วิภา ไพ ปรวมสมิทธิ์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประยงค์ พัฒนกิจจำรูญ)

.....กรรมการ
(อาจารย์จินดารัตน์ เบอร์พันธ์)

พิมพ์ต้นฉบับบทความวิจัยวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

กันยารัตน์ ดัดพันธ์: สถานภาพการทำงานของบัณฑิตบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
ปีการศึกษา 2535-2539 (THE WORK STATUS OF LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE
GRADUATES, ACADEMIC YEAR 1992-1996) อ.ที่ปรึกษา: ผศ.ดร.พิมพ์วิภา ไพ ปรวมสมิทธิ์;
303 หน้า. ISBN 974-332-074-7.

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสถานภาพการทำงานของบัณฑิตและมหาบัณฑิตบรรณารักษศาสตร์และ
สารนิเทศศาสตร์ ในด้านตำแหน่งงาน หน่วยงานที่สังกัด เงินเดือน และลักษณะงานที่รับผิดชอบ รวมถึงศึกษาการนำ
ความรู้ที่ได้จากการศึกษาไปใช้ในการทำงาน และปัญหาที่ประสบ

ผลการวิจัยพบว่า บัณฑิตและมหาบัณฑิตส่วนใหญ่ทำงานในตำแหน่งบรรณารักษ์ และทำงานในห้องสมุด
มหาวิทยาลัยเป็นจำนวนมาก บัณฑิตส่วนใหญ่ทำงานสังกัดหน่วยงานเอกชน ในขณะที่มหาบัณฑิตส่วนใหญ่ทำงาน
สังกัดหน่วยงานราชการ บัณฑิตและมหาบัณฑิตจำนวนสูงสุดได้รับเงินเดือน 8,001-12,000 บาท และหน้าที่ที่รับผิดชอบ
ของบัณฑิตและมหาบัณฑิตจำนวนสูงสุดคือ การจัดหมู่และทำรายการสารนิเทศ ด้านการนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาไป
ใช้ในการทำงาน พบว่า บัณฑิตนำความรู้จากรายวิชาส่วนใหญ่ไปใช้ในการทำงานในระดับน้อยและระดับปานกลาง
มหาบัณฑิตนำความรู้จากรายวิชาส่วนใหญ่ไปใช้ในการทำงานในระดับปานกลางและระดับมาก สำหรับปัญหาที่บัณฑิต
และมหาบัณฑิตจำนวนสูงสุดประสบคือปัญหาด้านภาษาต่างประเทศไม่ดีพอ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์.....
สาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์.....
ปีการศึกษา 2542.....

ลายมือชื่อนิติกร พิมพ์วิภา ไพ ปรวมสมิทธิ์.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา พิมพ์วิภา ไพ ปรวมสมิทธิ์.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

3970079822 : MAJOR LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

KEY WORD: GRADUATES / WORK STATUS / LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

KANYARAT DADPHAN : THE WORK STATUS OF LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE GRADUATES,
ACADEMIC YEAR 1992-1996. THESIS ADVISOR: ASST. PROF. PIMRUMPAI PREMSMIT, D.A. 303 pp.
ISBN 974-332-074-7

The objectives of this research are: 1) to investigate working status of Library and Information Science graduates, in terms of, position, affiliation, salary, and responsible task; 2) to examine knowledge application in working and problem encountered by graduates.

The research reveals that most graduates work as librarians in academic libraries. Bachelor's degree graduates mostly work in private agencies, while master's degree graduates mostly work in government agencies. Most graduates at both level receive 8,001-12,000 baht per month, and the responsible task is cataloging and classification. Bachelor's degree graduates apply the knowledge gained from study at low and moderate level, while master's degree graduates apply the knowledge at moderate and high level. Problem, encountered by most graduates at both levels, is insufficient knowledge in foreign languages.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา..... นวัตกรรมศาสตร์.....
สาขาวิชา..... นวัตกรรมศาสตร์และสาขานิเทศศาสตร์.....
ปีการศึกษา..... 2542.....
ชื่อนิพนธ์.....
ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ร่ำไพ เปรมสมิทธิ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ที่ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อคิดเห็น ตลอดจนช่วยแก้ไขข้อบกพร่องอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยตลอดมา ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ประกอบด้วยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงลักษณ์ ไม่น่ายกิจ ประธานกรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประยงค์ วัฒนกิจจำรูญ และอาจารย์ จินดารัตน์ เฮอร์พันธ์ กรรมการ มา ณ ที่นี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นทุกท่านที่ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา ในการทำวิทยานิพนธ์ตลอดมา

ขอขอบคุณ บัณฑิตและมหาบัณฑิตบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ปีการศึกษา 2535-2539 ทุกท่าน ที่สละเวลาในการตอบแบบสอบถาม และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ แก่ผู้วิจัย

นอกจากนี้ ขอขอบคุณเพื่อน พี่ และน้อง บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ทั้งระดับปริญญาตรี และปริญญาโท ทุกท่าน ที่ให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์เสมอมา

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อที่เป็นที่รักยิ่ง และขอขอบคุณ คุณวัชรพงษ์ กวานเหียน ที่ให้กำลังใจ และให้การสนับสนุนในทุก ๆ ด้าน มาโดยตลอด และขอขอบคุณ บัณฑิตวิทยาลัยที่ให้ทุนอุดหนุนบางส่วนในการวิจัยครั้งนี้

กันยารัตน์ ดัดพันธ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่	
1. บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	i
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
สมมติฐานของการวิจัย.....	6
ขอบเขตการวิจัย.....	7
ประชากรในการวิจัย.....	7
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	7
วิธีดำเนินการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2. ปรัชญาวรรณกรรม.....	10
พัฒนาการการศึกษาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ใน ต่างประเทศ.....	10
พัฒนาการการศึกษาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ใน ประเทศไทย.....	14
โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาบรรณารักษศาสตร์และ สารนิเทศศาสตร์.....	17
ขอบเขตการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์.....	30
แนวโน้มการศึกษาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์.....	33
นักวิชาชีพสารนิเทศ.....	37
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	42
งานวิจัยในประเทศไทย.....	42
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	45

	หน้า
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	48
ปริทัศน์วรรณกรรม.....	48
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	48
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	50
การทดสอบแบบสอบถาม.....	54
เก็บรวบรวมข้อมูล.....	55
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
4. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
ตอนที่ 1 สถานการณ์ทำงานของบัณฑิตและมหาบัณฑิต.....	57
จำนวนบัณฑิตและมหาบัณฑิตที่ตอบแบบสอบถาม.....	57
สถานภาพของบัณฑิตและมหาบัณฑิต.....	61
สถานภาพการมีงานทำก่อนเข้าศึกษาระดับปริญญาโท.....	67
สถานภาพการมีงานทำในปัจจุบัน.....	85
ตอนที่ 2 การนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาไปใช้ในการทำงาน.....	114
ตอนที่ 3 ปัญหาในการทำงาน และข้อเสนอแนะของบัณฑิตและมหาบัณฑิต	
ต่อการเรียนการสอนบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์.....	205
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	217
สรุปและอภิปรายผล.....	217
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	232
ข้อเสนอแนะ.....	232
รายการอ้างอิง.....	235
ภาคผนวก.....	243
ก แบบสอบถาม สถานภาพการทำงานของบัณฑิตบรรณารักษศาสตร์และ	
สารนิเทศศาสตร์ ปีการศึกษา 2535-2539	243
ข แบบสอบถาม สถานภาพการทำงานของมหาบัณฑิตบรรณารักษศาสตร์	
และสารนิเทศศาสตร์ ปีการศึกษา 2535-2539	255
ค รายวิชาในหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์.....	269
ประวัติผู้วิจัย.....	303

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ตารางแสดงหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรี.....	25
2. ตารางแสดงหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ที่เปิดสอนในระดับปริญญาโท.....	29
3. จำนวนบัณฑิตและมหาบัณฑิตจำแนกตามสถาบันการศึกษาและปีการศึกษา.....	49
4. จำนวนบัณฑิตและมหาบัณฑิตที่ตอบแบบสอบถาม.....	60
5. จำนวนบัณฑิตที่ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถาบันการศึกษาและปีการศึกษา.....	63
6. จำนวนมหาบัณฑิตที่ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถาบันการศึกษาและปีการศึกษา.....	66
7. สาขาวิชาที่มหาบัณฑิตสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี.....	69
8. สถานภาพการมีงานทำของมหาบัณฑิตก่อนเข้าศึกษาระดับปริญญาโท.....	70
9. สาเหตุที่มหาบัณฑิตไม่ได้ทำงาน.....	71
10. ตำแหน่งงานของมหาบัณฑิตที่รับผิดชอบก่อนเข้าศึกษาระดับปริญญาโท.....	74
11. ลักษณะงานที่มหาบัณฑิตรับผิดชอบก่อนเข้าศึกษาระดับปริญญาโท.....	78
12. หน่วยงานที่มหาบัณฑิตสังกัดก่อนเข้าศึกษาระดับปริญญาโท.....	80
13. เหตุผลในการศึกษาต่อระดับปริญญาโท.....	82
14. ระยะเวลาที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีก่อนเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโท.....	84
15. สถานภาพการมีงานทำของบัณฑิตและมหาบัณฑิตที่ตอบแบบสอบถามในปัจจุบัน.....	86
16. สาเหตุการไม่ได้ทำงานของบัณฑิตในปัจจุบัน.....	88
17. สาขาวิชาที่ศึกษาต่อของบัณฑิต.....	90
18. การเปลี่ยนงานหลังจากสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท.....	92
19. หน่วยงานบัณฑิตและมหาบัณฑิตสังกัด.....	96
20. ผู้ประกอบอาชีพบรรณารักษ์และผู้ไม่ประกอบอาชีพบรรณารักษ์.....	99

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
21. ประเภทของห้องสมุดที่บัณฑิตและมหาบัณฑิตสังกัด.....	103
22. สาเหตุที่บัณฑิตและมหาบัณฑิตเลือกประกอบอาชีพบรรณารักษ์.....	110
23. เหตุผลการไม่ประกอบอาชีพบรรณารักษ์.....	115
24. ตำแหน่งงานของบัณฑิตบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์.....	118
25. ตำแหน่งงานของมหาบัณฑิตบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์.....	123
26. หน้าที่และความรับผิดชอบของบัณฑิต	126
27. หน้าที่และความรับผิดชอบของมหาบัณฑิต.....	131
28. จำนวนบัณฑิตและมหาบัณฑิตที่ลักษณะงานสัมพันธ์กับเทคโนโลยีสารสนเทศ... ..	135
29. การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการทำงาน.....	139
30. เงินเดือนที่บัณฑิตและมหาบัณฑิตบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ได้รับ.....	143
31. การนำความรู้พื้นฐานทางด้านมนุษยศาสตร์ไปใช้ในการทำงานของบัณฑิต ...	144
32. การนำความรู้พื้นฐานทางด้านสังคมศาสตร์ไปใช้ในการทำงานของบัณฑิต	150
33. การนำความรู้พื้นฐานทางด้านวิทยาศาสตร์ไปใช้ในการทำงานของบัณฑิต	153
34. การนำความรู้พื้นฐานทางด้านบรรณารักษศาสตร์ไปใช้ในการทำงานของ บัณฑิต.....	157
35. การนำความรู้ทางด้านบริหารไปใช้ในการทำงานของบัณฑิต	160
36. การนำความรู้ทางด้านบริการไปใช้ในการทำงานของบัณฑิต	164
37. การนำความรู้ทางด้านเทคนิคไปใช้ในการทำงานของบัณฑิต.....	168
38. การนำความรู้ทางการวิจัยไปใช้ในการทำงานของบัณฑิต	171
39. การนำความรู้ทางด้านแหล่งสารนิเทศและทรัพยากรสารนิเทศ ไปใช้ในการทำงานของบัณฑิต.....	175
40. การนำความรู้ทางด้านสารนิเทศศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ไปใช้ในการทำงานของบัณฑิต	179
41. การนำความรู้ทางด้านพื้นฐานบรรณารักษศาสตร์ไปใช้ในการทำงาน ของมหาบัณฑิต.....	183
42. การนำความรู้ทางด้านเทคนิคไปใช้ในการทำงานของมหาบัณฑิต	186

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
43. การนำความรู้ทางด้านแหล่งสารสนเทศและทรัพยากรสารสนเทศไปใช้ในการทำงานของมหาวิทยาลัย	190
44. การนำความรู้ทางด้านบริหารไปใช้ในการทำงานของมหาวิทยาลัย	194
45. การนำความรู้ทางด้านการวิจัยไปใช้ในการทำงานของมหาวิทยาลัย.....	197
46. การนำความรู้ทางด้านบริการไปใช้ในการทำงานของมหาวิทยาลัย	200
47. การนำความรู้ทางด้านสารสนเทศศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการทำงานของมหาวิทยาลัย	204
48. ปัญหาในการทำงานของบัณฑิต.....	208
49. ปัญหาในการทำงานของมหาวิทยาลัย.....	212
50. ข้อเสนอแนะของบัณฑิตและมหาวิทยาลัยต่อการเรียนการสอน บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์.....	216

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย